

СОДРЖИНА

ВОВЕД ВО ВИКТИМОЛОГИЈАТА

(проф. д-р Марина М. Симовиќ)

I. ИСТОРИСКИ ПРЕГЛЕД НА РАЗВОЈОТ НА ВИКТИМОЛОГИЈАТА	7
II. ПОЗИТИВИСТИЧКА ВИКТИМОЛОГИЈА.....	21
III. РАДИКАЛНА ВИКТИМОЛОГИЈА	28
IV. КРИТИЧКА ВИКТИМОЛОГИЈА	34
V. НОРМАТИВНА ВИКТИМОЛОГИЈА	40
VI. ЗЕЛЕНА ВИКТИМОЛОГИЈА	48
VII. ЗНАЧЕЊЕТО НА ВИКТИМОЛОШКИТЕ ИСТРАЖУВАЊА	52
1. Сексуалното вознемирување како посебен облик на виктимизација и кршењето на човековите права	54
2. Обвинувањето на жртвата како форма на секундарна виктимизација	58
3. Синдромот на тепана жена (BWS) како долгорочна последица од виктимизација ..	62
VIII. ТЕОРИИ ЗА ПРАВДАТА И ПРАВДАТА И ЖРТВИТЕ НА КРИМИНАЛИТЕТОТ ..	66
1. Правда за жртвите и одмаздена правда	69
2. Правда за жртвите и враќање (правна правда).....	72
3. Правда за жртвите и ресторативна правда	75
IX. РЕХАБИЛИТАЦИЈА НА ЖРТВИТЕ НА КРИМИНАЛ	79
X. СВЕТСКО ВИКТИМОЛОШКО ЗДРУЖЕНИЕ	83

ЖРТВИТЕ НА КРИВИЧНИ ДЕЛА И КРИВИЧНОПРАВНИТЕ ИНСТРУМЕНТИ ЗА ЗАШТИТА

(академик проф. д-р Миодраг Н. Симовиќ)

ВОВЕД	94
ПРВ ДЕЛ	96
ПОИМ, МЕЃУНАРОДНОПРАВНИ АКТИКРИМИНАЛНО -ПОЛИТИЧКИ ПРИЧИНИ ЗА НЕОПХОДНОСТ ОД ПРЕДВИДУВАЊЕ ПОСЕБНИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА КРИВИЧНОПРАВНА ЗАШТИТА НА ЖРТВИ НА КРИВИЧНИ ДЕЛА И МЕЃУНАРОДНИ ПРАВНИ СТАНДАРДИ	96
I. ПОИМ, МЕЃУНАРОДНИ ПРАВНИ АКТИ И КРИМИНАЛНО-ПОЛИТИЧКИ ПРИЧИНИ ЗА НЕОПХОДНОСТ ОД ПРЕДВИДУВАЊЕ ПОСЕБНИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА КРИВИЧНОПРАВНА ЗАШТИТА НА ЖРТВИ НА КРИВИЧНИ ДЕЛА	96
1. Жртва на кривично дело (поим и основни карактеристики)	96
2. Криминално-политички причини за потребата од предвидување посебни инструменти за кривичноправна заштита на жртвите на кривични дела	102
3. Меѓународен правни акти и жртвата на кривично дело	104

II. МЕЃУНАРОДНИ ПРАВНИ СТАНДАРДИ И СТАТУС НА ЖРТВАТА НА КРИВИЧНО ДЕЛО	109
1. Меѓународни правни стандарди и жртвата на кривично дело (општи забелешки).....	109
2. Стандарди на Европскиот суд за човекови права и жртвата на кривично дело.....	112
3. Директивата 2012/29 / ЕУ и меѓународните правни и стандарди за статусот на жртвата на кривично дело	115
3.1. Поим, цели на донесување и правен ефект на Директивата	115
3.2. Одредени стандарди на Директивата и жртвата на кривично дело	116
3.2.1. Терминот „жртва на кривично дело“ (поим, содржина и (не)можност за употреба на друг термин)	116
3.2.2. Кривичната постапка и статусот на жртвата на кривично дело	117
3.2.3. Индивидуална проценка на жртвата на кривично дело и утврдување на нејзините посебни потреби	118
3.2.4. Особено рајатива категории на жртви на кривични дела	120
3.2.5. Право на заштита на жртвите со специфични потреби за заштита во текот на кривичната постапка	122
3.2.6. Дете жртва на кривично дело (поим и посебни мерки за заштита).....	123
3.2.7. Жртвата на кривично дело и јазикот на кривичната постапка	125
3.2.8. Жртвата на кривично дело како субјект на поднесување кривична пријава	126
3.2.9. Непреземање кривично гонење и правата на жртвата на кривично дело	127
3.2.10. Право на добивање информации за правата и статусот на кривичниот предмет....	129
3.2.11. Имотноправно побарување и жртвата на кривично дело.....	129
3.2.12. Право на добивање информации при првиот контакт со надлежен орган и право да сфати и да биде сфатен	131
3.2.13. Жртвата и заштитните мерки во рамките на услугите на ресторативната правда.	132
3.2.14. Жртвата на кривично дело и бесплатната правна помош	133
3.2.15. Мрежи на служби за поддршка на жртвите на кривични дела и правото на пристап до службите за поддршка на жртвите.....	134
3.2.16. Соработка и координација на службите	135
3.2.17. Стручноста на службените лица	136
3.2.18. Право на заштита на приватноста	137

ВТОР ДЕЛ

ЖРТВАТА НА КРИВИЧНО ДЕЛО И НАЦИОНАЛНИТЕ КРИВИЧНИ ЗАКОНОДАВСТВА	138
I. КРИВИЧНОПРОЦЕСНОТО ЗАКОНОДАВСТВО И ЖРТВАТА НА КРИВИЧНО ДЕЛО	138
1. Законикот за кривична постапка како основа за нормативна адекватност на кривичноправната заштита на жртвата на кривично дело и причини за (не)опходност од примена на стандардите на Директивата во Законикот	138
2. Одредени кривичнопроцесни институти и лицето оштетено со кривично дело (степен на усогласеност со стандардите на Директивата и мерки од посакуван степен на усогласеност)	141
2.1. Термините „оштетен“, „жртва на кривично дело“ или нивна комбинација.	142
2.2. Оштетените како посебен субјект на кривичната постапка (оправданост или не).	144
2.3. Оштетениот како субјект на поднесување кривична пријава	147
2.4. Индивидуална проценка на оштетениот и утврдување на неговите посебни потреби	149

2.5. Особено ранливи категории на оштетени (тековна состојба и мерки за усогласување со стандардите на Директивата)	153
2.6. Дете оштетено со извршување на кривично дело	161
2.7. Имотноправно побарување на оштетениот	164
2.8. Оштетениот и јазикот на кривичната постапка	171
2.9. Непреземањето кривично гонење и повлекувањето од кривично гонење и оштетеното лице	173
2.10. Оштетениот и неговото право да добне информација при првиот контакт со надлежен орган и право да сфати и да биде сфатен	177
2.11. Оштетеното лице и правото на добивање информации за правата и за статусот на предметот	179
2.12. Оштетеното лице/лице и ресторативната правда	180
2.13. Оштетеното лице и бесплатната правна помош	183
2.14. Службите за поддршка на жртвите оштетени со кривично дело и право на оштетениот на пристап до службите	185
2.15. Стручноста на службените лица кои стапуваат во контакт со оштетениот како предуслов за адекватноста на нивната работа	187
II. МАТЕРИЈАЛНОТО КРИВИЧНО ЗАКОНОДАВСТВО И ЖРТВАТА НА КРИВИЧНО ДЕЛО	189
III. МАЛОЛЕТНИЧКОТО КРИВИЧНО ЗАКОНОДАВСТВО И ЖРТВАТА НА КРИВИЧНО ДЕЛО	209
IV. ИЗВРШНОТО КРИВИЧНО ЗАКОНОДАВСТВО И ЖРТВАТА НА КРИВИЧНО ДЕЛО	227

КРИМИНАЛИСТИЧКА ВИКТИМОЛОГИЈА

(проф. д-р Методија Ангелески)

ОПШТ ДЕЛ	246
ТЕОРЕТСКА КРИМИНАЛИСТИЧКА ВИКТИМОЛОГИЈА	246
I. ОСНОВНИ ОДРЕДНИЦИ НА КРИМИНАЛИСТИЧКАТА ВИКТИМОЛОГИЈА	246
1. КРИМИНАЛИСТИКАТА КАКО ПОСЕБНА НАУКА	246
2. ПОИМ НА КРИМИНАЛИСТИЧКАТА ВИКТИМОЛОГИЈА	254
3. ПРЕДМЕТ НА КРИМИНАЛИСТИЧКАТА ВИКТИМОЛОГИЈА	256
4. ЗАДАЧИ НА КРИМИНАЛИСТИЧКАТА ВИКТИМОЛОГИЈА	257
5. ЦЕЛ НА КРИМИНАЛИСТИЧКАТА ВИКТИМОЛОГИЈА	258
6. МЕТОДИ НА КРИМИНАЛИСТИЧКАТА ВИКТИМОЛОГИЈА	258
7. СИСТЕМАТИКА НА КРИМИНАЛИСТИЧКАТА ВИКТИМОЛОГИЈА	259
II. ИСТОРИСКИ РАЗВОЈ НА КРИМИНАЛИСТИЧКАТА ВИКТИМОЛОГИЈА	260
1. ОСВРТ ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ВИКТИМОЛОГИЈАТА	260
2. ОСВРТ ВРЗ РАЗВОЈОТ НА КРИМИНАЛИСТИЧКАТА ВИКТИМОЛОГИЈА	268
III. ВИКТИМНОСТ	276
1. ВОВЕДНИ ЗАБЕЛЕШКИ	276
2. ПОИМ НА ВИКТИМНОСТА	278
3. ВИДОВИ ВИКТИМНОСТ	281
4. ФАКТОРИ ШТО ЈА ОПРЕДЕЛУВААТ ВИКТИМНОСТА НА ЛИЧНОСТА	283

IV. ВИКТИМНО ПОВЕДЕНИЕ	11
1. ШТО Е ТОА ВИКТИМНО ПОВЕДЕНИЕ?.....	11
2. ЗНАЧЕЊЕТО НА „ВИКТИМОЛОШКИОТ ПОРТРЕТ“ ЗА ПРОУЧУВАЊЕ НА ВИКТИМНОТО ПОВЕДЕНИЕ	11
V. ВИКТИМИЗАЦИЈА	12
1. ВОВЕДНИ ЗАБЕЛЕШКИ	12
2. ПОИМ И СУШТИНА НА ВИКТИМИЗАЦИЈАТА	12
3. ВИДОВИ ВИКТИМИЗАЦИЈА	12
4. ВИКТИМИЗИРАЧКИ ФАКТОРИ	12
5. ВИКТИМИЗАЦИЈАТА КАКО НАУЧЕН ПРЕДИЗВИК (АКТУЕЛНИ СОСТОЈБИ)	12
VI. КРИМИНАЛИСТИЧКО-ВИКТИМОЛОШКА АНАЛИЗА	13
VII. КРИМИНАЛИСТИЧКО-ВИКТИМОЛОШКА ПРЕВЕНЦИЈА	13
1. ПОИМ НА ЖРТВА НА КРИВИЧНО ДЕЛО	13
2. ПРАВНА ОСНОВА НА КРИМИНАЛИСТИЧКАТА ПРЕВЕНЦИЈА	13
3. ПОИМ НА ВИКТИМОЛОШКАТА ПРЕВЕНЦИЈА	13
4. ВИДОВИ ВИКТИМОЛОШКА ПРЕВЕНЦИЈА	13
5. СТРАТЕШКО ЗНАЧЕЊЕ НА КРИМИНАЛИСТИЧКАТА ПРЕВЕНЦИЈА	13
ПОСЕБЕН ДЕЛ	14
ПРАКТИЧНА КРИМИНАЛИСТИЧКА ВИКТИМОЛОГИЈА	14
I. КРИМИНАЛИСТИЧКО-ВИКТИМОЛОШКО ЗНАЧЕЊЕ НА НЕФОРМАЛНОТО И ФОРМАЛНОТО СОСЛУШУВАЊЕ	14
1. ИНФОРМАТИВНИОТ РАЗГОВОР КАКО ОСНОВЕН ОБЛИК НА СОБРАВАЕ ИЗВЕСТУВАЊА ОД ГРАЃАНИ	14
1.1. КАРАКТЕРИСТИКИ НА ИСПИТУВАЧОТ	14
1.2. ОСНОВНИ ТАКТИЧКИ ПРАВИЛА ЗА ВРШЕЊЕ	14
ИНФОРМАТИВЕН РАЗГОВОР	14
1.3. НЕКОИ СПЕЦИФИЧНОСТИ НА ВРШЕЊЕТО	14
ИНФОРМАТИВЕН РАЗГОВОР СО ГРАЃАНИ	14
1.3.1. Информативен разговор со оштетен	14
2. ИСПИТУВАЊЕ ОШТЕТЕН	14
2.1. ИСПИТУВАЊЕ ДЕЦА	14
II. КРИМИНАЛИСТИЧКО-ВИКТИМОЛОШКИ АСПЕКТИ НА РАЗБОЈНИШТВАТА	15
1. ДОЗНАВАЊЕ ЗА РАЗБОЈНИШТВА ПО ПРИЈАВА НА ОШТЕТЕН	15
2. ОСНОВНА ТАКТИКА НА ВРШЕЊЕ ИНФОРМАТИВЕН РАЗГОВОР СО ЖРТВА НА РАЗБОЈНИШТВО	15
3. УЛОГАТА НА ЖРТВАТА ПРИ СПРОВЕДУВАЊЕ НА ДРУГИ ДЕЈСТВИЈА	15
4. ВИДОВИ РАЗБОЈНИШТВА	15
5. КРИМИНАЛИСТИЧКО-ВИКТИМОЛОШКОТО ЗНАЧЕЊЕ НА ЛИЧНОСТ ОПИС И НА ФОТО-РОБОТОТ ЗА ИДЕНТИФИКАЦИЈА НА НЕПОЗНАТ РАЗБОЈНИК	15

6. КРИМИНАЛИСТИЧКО - ВИКТИМОЛОШКОТО ЗНАЧЕЊЕ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕТО	360
7. КРИМИНАЛИСТИЧКО-ВИКТИМОЛОШКОТО ЗНАЧЕЊЕ НА УВИДОТ.	364
III. КРИМИНАЛИСТИЧКО-ВИКТИМОЛОШКИ АСПЕКТИ НА СЕКСУАЛНИОТ КРИМИНАЛ.....	366
1. ВОВЕДНИ ЗАБЕЛЕШКИ	366
2. ВИДОВИ СИЛУВАЊА	366
3. СИЛУВАНАТА ЖРТВА КАКО ИЗВОР НА КРИМИНАЛИСТИЧКО-РЕЛЕВАНТНИ ИНФОРМАЦИИ	371
4. УЛОГАТА НА ЖРТВАТА ВО КРИМИНОДИНАМИКАТА НА СИЛУВАЊЕТО	376
5. ИНФОРМАТИВЕН РАЗГОВОР СО ЖРТВА НА СИЛУВАЊЕ.....	379
6. МАТЕРИЈАЛНИ ТРАГИ ВО ВРСКА СО СЕКСУАЛЕН КРИМИНАЛ	388
7. ТЕЛЕСЕН ПРЕГЛЕД НА ЖРТВА И ОСОМНИЧЕН	391
8. СЕКСУАЛНА ЗЛОУПОТРЕБА НА ДЕЦА.....	394
9. ВИДОВИ СЕКСУАЛНА ЗЛОУПОТРЕБА НА ДЕЦА.....	389
10. КАКО ПЕДОФИЛИТЕ НАМАМУВААТ ЖРТВИ.....	399
11. ИНФОРМАТИВЕН РАЗГОВОР СО ЖРТВА НА ПОЛОВ НАПАД ВРЗ ДЕТЕ	402
12. ТЕЛЕСЕН ПРЕГЛЕД НА ЖРТВАТА.....	406
13. ПРЕВЕНЦИЈА НА СЕКСУАЛНАТА ЗЛОУПОТРЕБА НА ДЕЦА.....	410
IV КРИМИНАЛИСТИЧКО-ВИКТИМОЛОШКИ АСПЕКТИ НА УБИСТВОТА.....	412
1. ВОВЕД.....	412
2. ВИДОВИ УБИСТВА СПОРЕД МОТИВОТ НА СТОРИТЕЛОТ.....	413
3. УЛОГАТА НА ЖРТВАТА ВО КРИМИНОДИНАМИКАТА НА УБИСТВОТО	413
4. ВИКТИМОЛОШКА АНАЛИЗА НА УБИСТВОТА	416
5. ХЕУРИСТИЧКО ЗНАЧЕЊЕ НА ВИКТИМОЛОШКАТА АНАЛИЗА НА УБИСТВОТА.....	417
6. ОСНОВНИ ПАРАМЕТРИ ЗА НАУЧНО ИСТРАЖУВАЊЕ НА ВИКТИМОЛОШКАТА ДИМЕНЗИЈА НА УБИСТВОТА	418
V. КРИМИНОЛОШКИ, ВИКТИМОЛОШКИ И КРИМИНАЛИСТИЧКИ АСПЕКТИ НА КОРУПЦИЈАТА.....	423
1. ПОИМ НА КОРУПЦИЈАТА.....	423
2. ВИДОВИ КОРУПЦИЈА	424
3. КОРУПЦИЈАТА И ДРУГИТЕ ВИДОВИ НЕКОНВЕНЦИОНАЛЕН КРИМИНАЛ	428
4. ЗАСТАПЕНОСТ НА КОРУПЦИЈАТА ВО СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	431
5. КОРУПЦИЈАТА И ВИКТИМИЗАЦИЈАТА	442
6. БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА.....	447
7. МЕЃУНАРОДНИ ДИМЕНЗИИ НА БОРБАТА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА И ОРГАНИЗИРАНИОТ КРИМИНАЛ	464
ЛИТЕРАТУРА	467
СОДРЖИНА	478